

EUROOPA LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 4.3.2015
JOIN(2015) 6 final

ÜHINE KONSULTATSIOONIDOKUMENT

Teel uue Euroopa naabruspoliitika poole

I. Sissejuhatus. Privilegeritud suhted

Välispoliitikas on meil vaja tugevamat Euroopat. Naabruses asuvate riikidega on meil vaja tihendada koostöö-, assotsiatsiooni- ja partnerlussuhteid, et veelgi enam tugevdada meie majanduslikke ja poliitilisi sidemeid.

Euroopa Liidu lepingu artikli 8 lõikes 1 on sätestatud: „*Liit arendab naabruses asuvate riikidega privilegeeritud suhteid, mille eesmärk on luua heaolu ja heanaaberlikkuse ala, mis rajaneb liidu väärtustel ja mida iseloomustavad koostööl põhinevad tihedad rahumeelsed suhted.*”

Euroopa naabruspoliitika (ENP) töötati välja 2003. aastal (teatis „Laiem Euroopa”¹), et arendada tihedamaid suhteid ELi ja tema naaberriikide vahel, sealhulgas andes neile võimaluse ELiga tihedamalt majanduslikult lõimuda ja väljavaate saada ulatuslikum juurdepääs ELi siseturule. Plaan oli, et lõimumine toimub järk-järgult, läbi keerukate poliitiliste, majanduslike ja institutsionaalsete reformide rakendamise ja pühendumuse ühistele väärtustele.

Viimase kümne aasta jooksul on naaberriikides toimunud olulisi poliitilisi sündmusi. Meie tänane naabruskond on vähem stabiilne kui kümme aastat tagasi. Näiteks idas on Venemaa üha jõulisem välispoliitika põhjustanud kasvavaid probleeme mitmele idapartnerluse riigile, alates Gruusia kriisist aastal 2008 kuni käimasoleva konfliktini Ukrainas, ning on toonud kaasa ka teravamad vastuolud Venemaa ja ELi vahel. Lõunas on Süüria alates 2011. aastast kannatanud kodusõja käes, mis on avaldanud tugevat mõju tema naabritele. Liibüa on praegu konfliktiriik. Viimase kolme aasta jooksul on ka Egiptus teinud läbi keeruka poliitilise muutuse. Vaatamata märkimisväärsetele jõupingutustele on Lähis-Ida rahuprotsess endiselt takerdunud ja korduvalt on vallandunud vaenutegevus, sealhulgas 2014. aastal Gazas. Need sündmused on veelgi süvendanud ELi ja tema partnerite ees seisvaid probleeme, suurendanud majanduslikku ja sotsiaalset survet, ebaseaduslikku rännet ja põgenikevoogusid ning julgeolekuohte ja soodustanud lahknevate ootuste teket.

Selle aja jooksul on ENP edasi arenenud: selle piirkondlik mõõde on tugevnenud, sedamööda kuidas Barcelona protsess viis 2008. aastal Vahemere Liidu loomiseni ning 2009. aastal pandi alus idapartnerlusele. Ka poliitika sisu on muutunud oluliselt ulatuslikumaks. Naaberriikidel on nüüd väljavaade saada põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubanduspiirkond ja liikuvuspartnerlus või viisavabadus. Mõned neist lepetest on juba sõlmitud. Lisaks sellele vaadati ENP 2011. aastal läbi² vastusena araabia kevade sündmustele, mille käigus rahvaülestõusud ja nende järelmid tõid kaasa mõningase progressi, nagu Tuneesias, aga ka suurema ebastabiilsuse ja poliitilised pinged. Üleminek on riigiti olnud väga erinevat laadi.

ENP ei ole alati suutnud pakkuda adekvaatset vastust nendele hiljutistele sündmustele ega meie partnerite muutuvatele püüdlustele. Seepärast ei ole see täielikult teeninud ka ELi enda huve.

Partnerid on väljendanud üha suuremaid lahkavusi oma sidemetes ELi kui tervikuga ja seoses eri poliitikavaldkondadega. ENP on teatavates aspektides laiendanud ELi mõju, kuid mitmes valdkonnas on reformid takerdunud, osaliselt tingituna konkureerivatest huvidest, osalt seetõttu, et mitte kõik partnerid ei ole võrdselt huvitatud pluralismi ja integratsiooni mudelil põhinevatest erisuhetest ELiga. Samuti on ELi viimastel aastatel tabanud suur majanduskriis, mis on paratamatult mõjutanud ka meie naabreid.

Poliitilistel ja majandusreformidel on ühiskonnale ja majandusele sügav mõju, nagu ELi enda kogemused on näidanud. Partnerid hindavad pika perspektiivi kasu, aga ka kulusid, mida nende suhted ELiga ENP raames lühemas perspektiivis tekitavad.

Meie naabrite strateegiline orientatsioon määrab, millises ulatuses igaüks neist soovib eri pooltega, sealhulgas ELiga sidemeid hoida. Mõned partnerid on valinud ELiga tihedama

¹ K(2003) 104 (lõplik) 11.03.2003

² KOM(2011) 303, 25.05.2011.

assotsieerumise tee ja EL on valmis oma suhteid nendega süvendama. Teised eelistavad teistsugust teed. EL austab neid suveräänseid valikuid ja on valmis otsima muid koostöövorme.

Seda kõike arvesse võttes on nüüd selgelt vaja läbi vaadata eeldused, millel Euroopa naabruspoliitika põhineb, samuti selle ulatus ja see, kuidas vahendeid tuleks kasutada, sh kuidas eri poliitikavaldkonnad võivad paremini toetada koostööd, tagades sise- ja välistegevuse prioriteetide seotuse. Selle läbivaatuse eesmärk on tagada, et ENP võiks tulevikus veelgi tulemuslikumalt toetada selle stabiilsusel, julgeolekul ja jõukusel rajaneva ühisruumi arengut, mida me jagame oma partneritega. Samuti tuleb ENP läbivaatamise käigus uurida, kas „privilegeeritud suhted” täidavad kogu oma potentsiaali ja mida tuleks teha, et neid nii ELi kui ka tema partnerite huvides tugevdada.

Et ENP hakkaks täitma seda eesmärki, on vaja selgemalt analüüsida nii ELi kui ka tema partnerite huve. Ühest küljest on oluline konsulteerida partneritega küsimuses, millised on nende huvid ja ootused selles partnerlussuhtes. Teisest küljest peab EL selgemini piiritlema omaenda eesmärgid ja huvid, edendades samal ajal väärtusi, millel ta põhineb.

Meie partnerite ootuste tase on väga erinev ja läbivaatamine peab vastama kõigi nende nõudmistele. Partnerite puhul, kellel on juba olemas täielik koostöö ja integreerumistahe, tuleks ENP läbivaatamisel kaaluda, kuidas meie partnerlust edasi viia ja süvendada. EL on endiselt pühendunud eesmärgile tagada, et seni saavutatud pinnalt edasi liikudes saavutaks iga partnerlussuhe kogu oma potentsiaali.

Kui partnerid on näidanud üles vähem huvi või üldse mitte, tuleks ENP läbivaatamisel kaaluda selle põhjusi ja uurida, kuidas mõlema poole püüdlusi omavahel paremini sobitada. Mõned partnerid, kes asuvad praegu väljaspool meie naabruskonda, oleks ehk vaja tihedamalt assotsieerida. Samuti tuleks kaaluda, kuidas peaks EL reageerima kriisides ja konfliktiolukordades, sealhulgas pikaajalistes, võttes arvesse mõju ja survet, mida avaldatakse meie partneritele, et määrata nende poliitilisi seisukohti, sealhulgas ELi suhtes.

Sellega seoses peab tulemuslik ENP olema tihedalt lõimitud ELi üldisesse välispoliitikasse, mis rajaneb terviklikul lähenemisviisil ja kasutab kõiki instrumente, nii ELi kui ka liikmesriikide omi.

Selles kontekstis otsustaski president Juncker, et uue komisjoni ametiaja esimese aasta jooksul vaadatakse ENP üle. Ka ELi liikmesriigid on kutsunud üles seda läbi vaatama ning on juba teinud teemakohaseid ettepanekuid. Vajadust see poliitika üle vaadata on väljendanud ka partnerriigid, samuti välised sidusrühmad, sealhulgas kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartnerite organisatsioonid.

Paralleelselt lihvib komisjon laienemispoliitikat, mis jääb siiski ENPst eraldiseisvaks. Sellega seoses on president Juncker oma poliitilistes suunistes märkinud, et järgmise viie aasta jooksul mingit edasist laienemist ei toimu.

Käesoleva dokumendi eesmärk on luua raamid arutelule ENP põhjaliku ülevaatamise üle. II jaos oleme esitanud mõned esialgsed järeldused ENPst seni saadud õppetundide kohta. III jaos arendame edasi mõningaid esimesi soovitatud elemente tugevama partnerluse väljatöötamiseks ja teeme kindlaks rea olulisemaid küsimusi, mida meie peamiste partnerite ja sidusrühmadega arutada. IV jaos võtame kokku edasised sammud avaliku konsultatsiooni struktureerimise küsimuses. Konsultatsiooni tulemused saavad sisendiks 2015. aasta sügisel valmivale teatisele, milles tehakse konkreetseid ettepanekud ENP tuleviku kohta.

II. Saadud õppetunnid ja küsimused ENP tulevase suuna kohta

Käesolevas jaos tuginetakse naabruspoliitika rakendamise kümne aasta pikkusele kogemusele, nagu see peegeldub korrapärastes ja sagedastes kontaktides ELi liikmesriikide ja ENP partnerriikidega ning praeguses mitteametlike konsultatsioonide etapis, milles paljud on juba kaasa rääkinud.

Alates 2004. aastast on Euroopa naabruspoliitika olnud raamistikuks ELi suhetele naaberriikidega, mis on võimaldanud jõuda ELi liikmesriikidel konsensusele tihedamas koostöös naaberriikidega nii idas kui ka lõunas. ELi suhted naaberriikidega on ENP kaudu oluliselt tugevnenud tänu ENP tegevuskavades mõlema poole poolt selgelt võetud kohustustele. ENP on andnud võimaluse reageerida partnerite endi nõudmistele tihedama koostöö järele Euroopa Liiduga. Kümne tegevusaasta järel on partnerlus naabritega ELi tegevusvaldkondade hulgas kõrgemal kohal; EL on enamiku partnerriikide jaoks peamine kaubanduspartner; reisi- ja rändevoos ENP riikide ja ELi vahel on olnud pidevalt tõusuteel. EL on kasutanud ENPd, et igal aastal edendada ja hinnata iga riigi reformialaseid jõupingutusi, eelkõige juhtimistava küsimustes, lähtudes iga partneriga kokku lepitud tegevuskavast.

Siiski on leitud mõned puudused.

Mõned partnerid püüdvad aktiivselt tihedama integratsiooni poole ELiga. Teisi see aga ei huvita, vähemalt praegu mitte, ja nad on seadnud kahtluse alla mõned eeldused, millele ENP on rajatud.

Kuigi diferentseerimise idee on juba algusest peale olnud selle poliitika osa, ei leia konkreetsed riigid sageli, et see kajastaks piisavalt nende konkreetseid püüdlusi. Puuduv ühine omalustunne ei lase ENP-l saavutada oma täielikku potentsiaali.

Põhimõtte „rohkema eest rohkem” rõhutab ELi pühendumust oma põhiväärtustele, kuid ei ole alati aidanud luua võrdse partnerluse õhkkonda ega ole alati edukalt innustanud partnerriike reforme jätkama.

Käesolevas teatises tõstatatud küsimuste eesmärk on uurida, kuidas ENP saaks muutuda tulemuslikumaks vahendiks ELi ja tema partnerite huvide edendamisel ning raamistikuks, mis aitaks paremini kaasa täielikuma partnerlussuhte arendamisele, kus mõlemate poolte püüdlused on paremini kajastatud.

- Vajadust sõlmida ELi partneritega **sügavamad suhted** ei seata kahtluse alla.

Kas ENP peaks alles jääma? Kas ükskõik milline raamistik peaks jätkuvalt hõlmama nii idakuiki ka lõunasuunda?

- Praegune ENP raamistik hõlmab **16 naaberriiki**. Siiski ei saa paljusid probleeme, millega EL ja tema naabrid peavad tegelema ühiselt, piisavalt lahendada, ilma et arvestataks – või mõnel juhul tehtaks koostööd – **naabrite naabritega**.

Kas praegune geograafiline rakendusala peaks alles jääma? Kas ENP peaks võimaldama paindlikumaid viise teha koostööd naabrite naabritega? Kuidas saab EL ENP raames toetada oma naabreid nende suhetes nende endi naabritega? Mida saaks teha paremini, et tagada suurem sidusus ENP ja ELi suhete vahel Venemaaga, partneritega Kesk-Aasias või Aafrikas, eelkõige Saheli ja Aafrika Sarve piirkonnas, ning Pärsia lahe riikidega?

- Kuigi ENPd aetakse ELi institutsioonide kaudu, võiks liikmesriikide suurem osalemine tuua kaasa paremaid tulemusi.

Kuidas saaks terviklikum lähenemisviis, mille puhul liikmesriigid osaleksid aktiivsemalt, anda poliitikale suuremat kaalu? Kas partnerid eelistaksid suuremat ühisvastutust poliitika eest?

- ENP on **töötanud välja ja rakendanud vahendeid, mille abil partnereid, kes seda soovivad, tihedamalt poliitiliselt assotsieerida ja majanduslikult integreerida**, sealhulgas kaugeleulatuvad lepingud, nagu assotsiatsioonilepingud ning põhjalikud ja laiaulatuslikud vabakaubanduslepingud.

Kas assotsiatsioonilepingud ning põhjalikud ja laiaulatuslikud vabakaubanduslepingud on kõigi jaoks õige eesmärk või tuleks välja töötada rohkem alternatiive, mis on kohandatud spetsiaalselt vastavalt mõnede partnerite erinevatele huvidele ja soovidele?

- **ENP tegevuskavad** on vorminud ELi ja enamiku ENP partnerite vaheliste suhete kujunemist.

Kas ENP tegevuskavad on õige vahend, millega süvendada partnerlust? Kas need on mõnede partnerite jaoks liiga laiaulatuslikud? Kas EL või partnerid saaksid kasu kitsapiirilisemast rõhuasetusest ja suuremast prioriseerimisest?

- **ENP eduaruanded** on ELil võimaldanud tähelepanelikult jälgida edusamme, mis on tehtud suhetes iga ENP partneriga, kellel on olemas tegevuskava, lähtudes selles tegevuskavas sätestatud ühiselt kokkulepitud eesmärkidest.

Kas selline tegutsemisviis on kõigi partnerite jaoks asjakohane? Kas see annab lisaväärtust ELi suhetele iga partneriga? Kas ELi ja/või partneri huve teeniks paremini lihtsam aruandemehhanism? Kas aruandlust tuleks kohandada vastavalt asjaomase ENP partneri osalustasemele? Kuidas olulisemaid elemente paremini edasi anda?

- ENP on olnud **raamistikuks valdkondlikule koostööle** paljudes sektorites (sh energia, transport, põllumajandus ja maaelu areng, justiits- ja siseküsimused, toll, maksustamine, keskkond, katastroofide ohjamine, teadus ja innovatsioon, haridus, noorsugu, kultuur, tervishoid jms).

Kas partnerlussuhteid saab keskendada otsesemalt ühistele huvidele, et suurendada mõlema poole ühist omalust? Kuidas peaks ENP võtma arvesse erinevusi, mis sellega kaasneksid? Kas on vaja uusi elemente, et toetada tihedamat koostööd nendes või muudes valdkondades?

- **Viisanõude kaotamine** ja viislihtsustusprotsess on hõlbustanud reisimist ja aidanud reformidel kanda kinnitada; liikuvuspartnerlused on soodustanud kontaktide loomist ning neid protsesse on programmidega toetatud.

Mida on veel vaja teha selles valdkonnas, mis on kõigi ENP partnerite silmis otsustava tähtsusega? Kuidas saab ENP veel toetada rände haldamist ja aidata liikuvusest kasu saada?

- EL soovib edendada oma piiridel **jõukust**. Jõukust partnerriikides mõjutavad negatiivselt struktuursed puudused, nagu ebavõrdsus, vaesus, varimajandus ning puudujäägid demokraatias, pluralismis ja õigusriigi põhimõtte austamises. Lisaks on ENP partnerite majanduslikku ja sotsiaalset arengut suuresti pärssinud konfliktidest või kiiretest sisemuutustest tingitud ebastabiilsus.

Mida saab EL rohkem ära teha, et toetada jätkusuutlikku majandus- ja sotsiaalarengut ENP partnerriikides? Kuidas me saame nooremalt põlvkonda majanduslikult, poliitiliselt ja sotsiaalselt võimendada? Kuidas paremini edendada jätkusuutlikku tööhõivet? Ja kuidas neid eesmärke paremini siduda hädavajalike reformidega korruptsioonivastase võitluse, kohtusüsteemi reformi, hea valitsemistava ja julgeoleku valdkonnas, mis on välismaiste otseinvesteeringute eelduseks?

- EL soovib edendada oma piiridel **stabiilsust**. Et olemasolevaid probleeme tulemuslikult lahendada, peab EL võtma kasutusele kõik oma koostööinstrumendid. Ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) raames toimuv tegevus on seni jäänud väljapoole ENP raamistikku. Ebastabiilsuse määr mõningates partnerriikides ei takista mitte üksnes demokraatia suunas liikumist, vaid ähvardab ka õigusriiki, rikub inimõigusi ja toob kaasa tõsised tagajärjed ELi jaoks, näiteks ebaseaduslikud rändevood ja julgeolekuohud.

Kuidas peaks ENP tegelema naabruskonnas toimivate konfliktide ja kriisidega? Kas ÜVJP ja ÜJKP tegevused tuleks paremini ENP raamistikku lõimida? Kas sellel peaks olema suurem roll usaldust kasvatavate meetmete ja konfliktijärgse tegevuse väljatöötamisel ja nendega seotud riigi ja institutsioonide ülesehitamisel?

Kas ENP peaks asetama suuremat rõhku partneritega tehtavale koostööle radikaliseerumise ennetamise ning terrorismi ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse alal?

Kas julgeolekusektori reformile tuleks anda ENPs suurem osatähtsus?

- ENP sisaldab selget eesmärki edendada **piirkondlikku koostööd**. Üheskoos partneritega on EL teinud niisugust koostööd lõunas Vahemere Liidu ja idas idapartnerluse kaudu.

Kas mitmepoolne mõõde võib anda täiendavat lisaväärtust? Kas need koostöövormid vastavad oma otstarbele? Kuidas saaks nende tulemuslikkust suurendada? Kas muid, paindlikumaid raamistikke saaks kasutada tulemuslikumalt? Kas muude piirkondlike osalejatega (Euroopa Nõukogu, OSCE, Araabia Riikide Liiga, Islami Koostöö Organisatsioon, Aafrika Liit) saaks paremini koostööd teha?

- ENP teeb ulatuslikku koostööd valitsustega, aga püüab hoida sidemeid ka **kodanikuühiskonnaga**, sealhulgas tugevdada oma seirefunktsiooni, eelkõige riikides, kus kodanikuühiskond saab toimida vabalt või suuremalt jaolt vabalt.

Kuidas peaks ENP arendama edasi oma koostööd kodanikuühiskonnaga selle kõige laiemas tähenduses? Mida on veel võimalik ära teha, et partnerite teatavad rahvastikurühmad võrgustada?

Mida on veel võimalik ära teha, et edendada sidemeid ärringkondade vahel? Sidemeid sotsiaalpartneritega (ametiühingud ja tööandjate liidud) ja sotsiaalpartnerite vahel ning et edendada sotsiaalset dialoogi? Mida on võimalik teha, et edendada sidemeid teadusringkondade, ülikoolide, kohalike ametivõimude, naiste, noorte, meediaga?

- ENP eesmärk on tõeline partnerlus ELi naabritega ning see peab peegeldama mitmekesisust ja selle ka omaks võtma.

Mida saab ENP raames rohkem ära teha, et edendada religioonidevahelist dialoogi ja kultuurilise mitmekesisuse austamist ning võidelda eelarvamuste vastu? Kas üksteise kultuuri parem mõistmine peaks olema ENPs konkreetsemalt väljendatud eesmärk ja kuidas tuleks seda ellu viia? Kuidas saab ENP aidata võidelda haavatavate ühiskonnagruppide diskrimineerimise vastu?

III. Selgema rõhuasetuse ja individuaalselt kohandatud koostööga partnerlussuhte arendamine

Mitme ELi liikmesriigi ja ENP partnerriigi **kogemused ja esimesed seisukohavõttud** käesoleva läbivaatamise teemadel osutavad neljale prioriteetsele valdkonnale, mis nõuavad täiendavat konsulteerimist ja järelemõtlemist:

- **diferentseerimine**
- **rõhuasetused**
- **paindlikkus**
- **omalus ja nähtavus**

1. Diferentseerimise probleemid

Mõned partnerid ida pool on juba alustanud tööd põhjalike ja laiaulatuslike vabakaubanduslepingutega ning soovivad sõlmida ELiga võimalikult lähedasi suhteid. Kuigi ka selliste sidemete kõik võimalused ei ole nende riikide puhul veel kaugeltki ammendatud, püüdlevad nad eesmärkide poole, mis lähevad nende assotsiatsioonilepingutest/põhjalikest ja laiaulatuslikest vabakaubanduslepingutest kaugemale.

Lõunas on partnerriikide ootustes üha kasvavaid lahknevasi ja relvastatud konfliktidest tulenevat ebastabiilsust. Araabia maailmas 2011. aastal ja pärast seda toimunud sündmused on piirkonda põhjalikult muutnud. Mõnede lõunapoolsete partnerite puhul on see toonud kaasa positiivseid poliitilisi muudatusi, teistes aga on toimumas keerulised üleminekud, nad on tugevasti mõjutatud Süüria kriisi järelmitest või pikaajaliste konfliktide küüsis.

Kas EL peaks järk-järgult uurima uusi suhtevorme, et vastata nende ootustele ja valikutele, kes ei pea assotsiatsioonilepinguid poliitilise assotsieerumise ja majandusliku integratsiooni viimaseks etapiks?

Kuidas peaks EL liikuma edasi 2013. aastal Vilniuses idapartnerluse tippkohtumisel kehtestatud pikaajalise eesmärgiga luua laiem majandusliku õitsengu ühisala, mis põhineks WTO eeskirjadel ja suveräänsetel otsustel terves Euroopas ja ka väljaspool?

Kas ENPs on ruumi mingisugusele muutuvale geomeetrialet, mis võimaldaks erinevat laadi suhteid partneritele, kes soovivad erinevaid koostöötasemeid?

2. Rõhuasetused

Meie tegevuskavades sätestatud koostöö ENP partneritega on praegu väga ulatuslik. Kogemused näitavad, et ENP on kõige tulemuslikum siis, kui ELi ja tema partnerriikide ootused on tõepoolest ühised. Läbivaatamise käigus tuleks selgitada, millised on ELi ja iga partnerriigi huvid ja millised on kõige suuremat ühist huvi pakkuvad valdkonnad. See aitab tugevdada partnerlust ELi ja meie edasiminekut soovivate naaberriikide vahel.

Senistel mitteametlikel konsultatsioonidel põhineva esialgse hinnangu kohaselt on ELi ja tema partnerite ühishuvid kõige suuremad järgmistes valdkondades:

- **Kaubanduse** ning kaasava ja jätkusuutliku **majandusarengu** edendamine ja töövõimaluste suurendamine on meie naabrite jaoks prioriteedid ning on ka ELi enda huvides paljudes valdkondades alates traditsioonilistest maapiirkondade elatusallikatest kuni teaduse ja digitaalse turuni.
- Samuti on mõlemal suur ühine huvi **ühendusvõimaluste** parandamise vastu, eelkõige jätkusuutliku transpordi ja energia valdkonnas. On ka ühine huvi suurendada energiajulgeolekut ja -tõhusust ning energiaohutust.
- Praegu mõjutab meie naaberpiirkondi mitu konflikti. Stabiilsus on eeltingimus, mis võimaldab tegutseda ühiselt suurema jõukuse saavutamiseks. EL ja selle liikmesriigid peavad tegema rohkem koostööd oma partneritega, et vastata **julgeolekuohtudele**, mis tulenevad konfliktiolukordadest, organiseeritud kuritegevusest ja terrorismist, ning arendada meie võimet kriise ja katastroofe ühiselt ohjata.
- Meie partnerite ees seisavad **riigijuhtimisega** seotud väljakutsed. Õigusriigi, inimõiguste ja demokraatia tagamine on eelkõige oluline nende oma kodanike jaoks. Parandades õiguskindlust, lahendavad nad ühtlasi küsimusi, mis on olulised nii oma- kui ka välismaiste investorite jaoks, nagu võitlus korrupsiooni ja pettuste vastu ning riigi rahanduse juhtimise tugevdamine, sealhulgas rahvusvahelistel standarditel põhinev avaliku sektori sisefinantskontroll.

- **Ränne ja liikuvus** on ELi ja meie partnerite jaoks otsustava tähtsusega koostöövaldkond. Liikuvuse suurendamine, eelkõige hariduse, teaduse, kultuuri ja kutsetegevuse eesmärgil, avaldab positiivset mõju nii majandusele kui ka ühiskonnale. Inimeste salaja üle piiri toimetamise ja ebaseadusliku rände vastu võitlemine on ühine probleem.
- **Muud ühised väljakutsed**, mis avaldavad piiriülest mõju, on terviseohutus, keskkonda ähvardavad ohud ja kliimamuutused.
- Koostöö tihendamisel **noortega**, sealhulgas haridusalaste vahetuste ja muude võrgustike kaudu, võib olla oluline roll ühise tulevikunägemise väljakujundamisel. EL toetab ka edaspidi **naiste** suuremaid võimalusi.

Läbivaatamine annab võimaluse luua ELi ja meie partnerite vahel kindel arusaam kõige suuremat ühist huvi pakkuvatest valdkondadest. See saab aluseks tugevamale tulevikku suunatud partnerlusele.

Selles osas teeksime ettepaneku keskenduda konsultatsioonides järgmistele küsimustele:

- *Kas olete nõus väljapakutud valdkondadega, millele keskenduda? Kui ei, siis milliseid alternatiivseid või täiendavaid prioriteete soovitaksite?*
- *Mida peavad partnerid prioriteediks oma suhetes ELiga? Millist sektorit või poliitikavaldkonda tahaksid nad edasi arendada? Millised valdkonnad pakuvad partneritele vähem huvi?*
- *Kas ENPs on praegu olemas õiged vahendid, et tegelda prioriteetidega, millele see teie arvates peaks keskenduma? Millise panuse saaksid anda valdkondlikud dialoogid?*
- *Kui ei, siis millistest uutest vahenditest oleks abi, et nendes sektorites koostööd süvendada?*
- *Kuidas saab EL paremini toetada keskendumist piiratud arvule olulistele sektoritele partnerite puhul, kes seda soovivad?*

3. Paindlikkus — paindlikumad vahendid

Viimase kümne aasta jooksul on EL arendanud välja ENP instrumendid ja neid laiendanud. Praegu põhineb poliitika järgmistel kesketel elementidel:

- Suhted ELi ja enamiku ENP partnerriikide vahel on üles ehitatud assotsiatsioonilepingute või partnerlus- ja koostöölepingute õigusraamistikule.
- Seni on 12 ENP partnerriigiga kokku lepitud tegevuskavad või assotsieerimiskavad; iga riigi puhul esitatakse aastaaruanne tegevuskava prioriteetide rakendamise kohta.
- Lisaks aastaaruannetele kuuluvad naabruspoliitika aastapaketti ka üks strateegiline teatis ja kaks aruannet piirkondliku koostöö prioriteetide rakendamise kohta, üks neist partnerluse kohta Vahemere lõunapiirkonnaga demokraatia ja ühise heaolu nimel ning teine idapartnerluse kohta.
- EL peab erinevates vormides regulaarset kahepoolset dialoogi enamiku ENP partnerriikidega. See hõlmab ametlikku teabevahetust, mis on ette nähtud assotsiatsiooni- või partnerlus- ja koostöölepingutega (assotsiatsiooni-/koostöönoukogud, -komiteed, valdkondlikud allkomiteed). On olemas ka palju muid suhtluskanaleid, nagu inimõigustealased dialoogid ja muud valdkondlikud dialoogid.
- ENP partnerriikidele on juba olulisel määral antud sihtotstarbelist rahalist toetust. Aastateks 2014–2020 on ette nähtud veel 15 miljardit eurot. Vahekokkuvõtte on ette nähtud 2017. aastaks ning see on oluline võimalus kohandada Euroopa naabruspoliitika

rahastamisvahendist rahaliste vahendite eraldamist ja kasutamist, arvestades käesoleva läbivaatamise tulemusi, ning tagada, et EL suudab paindlikumalt reageerida kiiretele muutustele piirkonnas oma finantskoostöö kaudu.

- *Kuidas kohandada tegevuskavasid paremini konkreetsete riikide vajaduste ja prioriteetidega?*
- *Kas riikide puhul, kes ei soovi tihedamat poliitilist ja majanduslikku integratsiooni, on vaja iga-aastaseid aruandeid?*
- *Kuidas peaks EL ehitama üles oma suhted riikidega, kellel praegu ei ole tegevuskava?*
- *Kuidas saaks EL kohandada põhimõtet „rohkem rohkema eest” olukorras, kus mõned partnerid ei soovi tihedamalt lõimuda, et luua stiimulid põhiväärtuste austamiseks ja oluliste reformidega edasiminekuks?*
- *Kuidas hinnata edusamme ühiselt kokku lepitud reformieesmärkidest lähtudes, kui partnerriigile mõjub tugev surve väljastpoolt, näiteks relvastatud konflikti või pagulasvoogude kaudu?*
- *Kuidas saaks EL tegutseda tulemuslikumalt ja reageerida paindlikumalt konfliktist puudutatud partnerriikides toimuvatele sündmustele?*
- *Milliseid vahendeid oleks ELil vaja, et tulemuslikumalt reageerida kiirelt muutuvale olukorrale oma naabruses?*
- *Kas sektorite valik, millele EL annab rahalist toetust, ja toetuse andmise mehhanismid on asjakohased? Kuidas suurendada rahalise toetuse mõju ja nähtavust?*

4. Omalus ja nähtavus

Üks kõige sagedamini korratud kriitika on, et ENP-l puudub partnerite hulgas, nende ühiskonnas omaksvõtt ning et avalikkuse teadlikkus selle poliitika eesmärkidest ja mõjust on kasin. On selge, et ENP läbivaatamise raames on vaja teha suuri jõupingutusi, et parandada nii selle poliitika omaksvõttu partnerriikide hulgas kui ka teavitustööd selle eesmärkide ja tulemuste kohta ELis ja ka partnerriikides.

Mida ootavad partnerid ENPst? Kuidas nende huve ja ootusi kõige paremini arvesse võtta?

Kas on võimalik töötada välja töövõtted, mida partnerid peavad nende suhtes rohkem austust väljendavaks ja mis näitavad, et tegemist on võrdsete poolte partnerlusega? Kuidas peaks see mõjutama iga-aastast aruandlust?

Kas ENP struktuure saab muuta rohkem koostööle orienteerituks, et need rõhutaksid partnerite endi otsuseid ja võimaldaksid osaleda kõigil partnerriikide kodanikuühiskonna osalistel?

Kas ENP saaks anda kasu juba lühema aja jooksul, et üldsus selle poliitika väärtust paremini näeks? Mida nõuab see ELilt? Mida partnerriigilt?

Kuidas saaks ELi rahalise toetuse puhul asendada doonorisuhte dünaamika investeerimissuhtega, milles partnerriigil oleks selgem aktiivne roll?

Kuidas saaksid ELi liikmesriigid tulemuslikumalt osaleda ENP kujundamisel ja rakendamisel, sealhulgas välispoliitika ja julgeolekuga seotud tegevustes? Kuidas saaks ELi liikmesriikide tegevust ENPga paremini koordineerida?

See avaliku konsultatsiooni etapp aitab otsustavalt kaasa ENP omaksvõtu suurendamisele ja tulemuslikumale teavitustööle tulevikus.

IV. Järgmised sammud

Käesoleva dokumendi otstarve on luua raamid arutelule selle kohta, milline peaks olema ENP suund tulevikus. Eesmärgiks on konsulteerida võimalikult laialdaselt nii partneritega naaberriikides kui ka sidusrühmadega üle kogu ELi. Küsime arvamust liikmesriikidelt ja partneritelt, aga ka erinevatelt osalistelt parlamentidest, kaasa arvatud Euroopa Parlamendist, kodanikuühiskonnast ja mõttekodadest ning sotsiaalpartneritelt, ettevõtjatelt ja akadeemilistelt ringkondadelt. Suhtleme olulisemate naabruskonnas tegutsevate rahvusvaheliste organisatsioonidega, sealhulgas eelkõige Euroopa Nõukogu, OSCE ning peamiste rahvusvaheliste finantseerimisasutustega. Ka huvitatutel üldsuse hulgast on võimalus esitada kirjalikult oma arvamus. Konsultatsioonid käesoleva dokumendi üle toimuvad kuni juuni lõpuni.